

POSTANOWIENIE

Dnia 8 listopada 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Bogumiła Ustjanicz (sprawozdawca)

SSN Karol Weitz

w sprawie z powództwa Wspólnoty Mieszkaniowej przy ul. J. w S.

przeciwko B. S.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 8 listopada 2018 r.,

zażalenia pozwanego

na wyrok Sądu Okręgowego w S. z dnia 20 lutego 2018 r., sygn. akt II Ca (...),

**oddala zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym sprawę.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 marca 2017 r. Sąd Rejonowy w S. oddalił powództwo Wspólnoty Mieszkaniowej nieruchomości przy ul. J. w S. o zasądzenie od pozwanego kwoty 6 764,87 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu, która stanowiła sumę niezapłaconych należności z tytułu zaliczek na opłaty związane z utrzymaniem nieruchomości wspólnej, funduszem remontowym i mediami dostarczonymi do lokalu mieszkalnego pozwanego za okres od stycznia 2012 r. do maja 2014 r. w wysokości 5 820,60 zł i kwoty 944,27 zł tytułem odsetek. Sąd ten uznał, że powódka nie wykazała wysokości roszczenia przez określenie jakie składniki i w jakiej wysokości za poszczególne miesiące złożyły się na

dochodzoną kwotę. Nie stanowiła podstawy wyliczenia uchwała nr 10/2011 w przedmiocie przyjęcia planu gospodarczego na rok 2011, skoro plan taki ma charakter roczny. Nie można na jego podstawie wyliczyć wysokości zobowiązania pozwanego. Nie zostały przedłożone dowody wykazujące wysokość wyliczenia zaliczki za kolejne miesiące, w odniesieniu do poszczególnych elementów i rzeczywiście poniesionych wydatków. Wnioski o dopuszczenie dowodów z zeznań świadków i opinii biegłego zostały pominięte jako spóźnione. Niezależnie od tego stwierdził, że dopuszczenie dowodu z opinii biegłego nie było celowe, skoro nie zostały przedłożone dokumenty, które miałyby być jej podstawą, a braku tego nie można było zastąpić zeznaniami świadków. Ponadto prowadzenie tych dowodów zmierzało do bezzasadnego przedłużenia postępowania.

Sąd Okręgowy po rozpoznaniu sprawy na skutek apelacji powódki uchylił wyrok Sądu Rejonowego i przekazał mu sprawę do ponownego rozpoznania, uznając, że nie doszło do rozpoznania istoty sprawy. Zgłoszone roszczenie powinno być rozpoznane w oparciu o art. 13 ust. 1 u.w.l. Na koszty zarządu związane z utrzymaniem nieruchomości wspólnej składają się wydatki wskazane w art. 14 u.w.l. Pokrycie ich przez właścicieli lokali następuje przez zapłatę zaliczek, zgodnie z zasadami podanymi w art. 15 u.w.l., a ich wysokość powinna wynikać z uchwał właścicieli lokali (art. 22 ust. 2 w związku z art. 22 ust. 3 u.w.l.). Pozwany jako współwłaściciel lokalu mieszkalnego i członek wspólnoty, nie zaprzeczył twierdzeniu powódki, że zaliczek nie płacił. Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska Sądu pierwszej instancji, że wniosek powódki o przeprowadzenie dowodów był spóźniony w rozumieniu art. 207 § 6 k.p.c. Zaznaczył, że dołączone do pozwu dokumenty były wystarczające dla wykazania zasadności żądania. W związku z zarzutami pozwanego, powódka w określonym przez Sąd terminie wniosła o dopuszczenie wskazanych dowodów. W tej sytuacji zaniechanie zbadania kwestii spornych, także w oparciu o wyniki zgłoszonych dowodów stanowiło o nierozpoznaniu istoty sprawy. Nie odniósł się także Sąd pierwszej instancji do wskazania powódki, że opinia biegłego powinna obejmować również dokumentację księgową znajdującą się u zarządcy wspólnoty. Istotne dla rozstrzygnięcia sporu okoliczności nie zostały wyjaśnione i ustalone. W ocenie Sądu Okręgowego zaistniały podstawy do zastosowania art. 386 § 4 k.p.c.

Pozwany w zażaleniu zarzucił naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. przez nieprawidłowe zastosowanie oraz art. 207 § 6 k.p.c. przez nietrafne przyjęcie, że wnioski dowodowe powódki nie były spóźnione, a ich przeprowadzenie nie spowodowałoby przedłużenia postępowania. Domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. jest skierowane przeciwko uchyleniu wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania. W tym postępowaniu zażaleniowym może być poddana ocenie jedynie prawidłowość zakwalifikowania przez sąd odwoławczy określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej powołanej przez ten sąd podstawie orzeczenia kasatoryjnego. Ocena ta nie obejmuje natomiast merytorycznego stanowiska prawnego sądu drugiej instancji ani prawidłowości zastosowania przepisów prawa procesowego, które nie odnoszą się do kwalifikacji powstałej sytuacji procesowej w kontekście przesłanek z art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Oznacza to, że Sąd Najwyższy sprawdza jedynie, czy rzeczywiście doszło do nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo czy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, bądź czy nie doszło do nieważności postępowania. Tylko spełnienie lub niespełnienie tych przesłanek ma znaczenie w postępowaniu wywołanym wniesionym zażaleniem (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 czerwca 2014 r., III PZ 6/14, LEX nr 1486981; z 30 września 2014 r., III UZ 9/14, LEX nr 1515151; z 21 października 2014 r., III PZ 9/14, LEX nr 1532750; z 20 lutego 2015 r., V CZ 112/14, LEX nr 1677146; z 22 lipca 2015 r., I UZ 6/15, LEX nr 1767098; z 14 lipca 2016 r., II UZ 22/16, LEX nr 2080525).

Art. 386 § 4 k.p.c. nie nakłada na sąd drugiej instancji obowiązku uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, wskazuje jedynie taką możliwość rozstrzygnięcia (por. wyroki Sądu Najwyższego z 9 lipca 2009 r., II PK 311/08, z 13 listopada 2002 r., I CKN 1149/00, z 5 lutego 2002 r., I PKN 845/00, OSNP 2004, Nr 3, poz. 46). Sąd odwoławczy może ponowić lub uzupełnić postępowanie dowodowe, a nawet przeprowadzić te postępowania w znacznej części (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 23

marca 1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124 oraz uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, Nr 6, poz. 55). Założeniem art. 394¹ § 1¹ k.p.c. jest skłonienie sądu drugiej instancji do merytorycznego orzekania, zgodnie z zakresem apelacji pełnej. Oznacza to, że uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić tylko wówczas, gdy sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sporu albo postępowanie dowodowe trzeba przeprowadzić w całości. Kontrola Sądu Najwyższego ma charakter procesowy, nie może wkraczać w merytoryczne kompetencje sądu drugiej instancji rozpoznającego apelację.

W wielu orzeczeniach Sąd Najwyższy wyjaśniał, że nierozpoznanie istoty sprawy, w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c., jest wadą rozstrzygnięcia polegającą na wydaniu przez sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy albo zaniechaniu zbadania przez sąd pierwszej instancji materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów stron z powodu bezpodstawnego przyjęcia, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. postanowienia z dnia 23 września 1998 r. II CKN 897/97, OSNC 1999/1/22, z dnia 12 lutego 2002 r. I CKN 486/00, OSP 2003/3/36, z dnia 19 czerwca 2013 r., I CSK 156/13, niepubl.; z dnia 25 czerwca 2015 r., V CZ 35/15, niepubl. i z dnia 7 kwietnia 2016 r. II CZ 6/16, niepubl.). Nierozpoznanie istoty sprawy zachodzi także w przypadku dokonania przez sąd pierwszej instancji oceny prawnej żądania bez ustalenia podstawy faktycznej, co wymagałoby poczynienia kluczowych ustaleń po raz pierwszy w instancji odwoławczej; w takiej sytuacji uzasadnione jest uchylenie orzeczenia ze względu na respektowanie uprawnień stron wynikających z zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2012 r., I CZ 168/12, OSNC 2013, Nr 5, poz. 68, z dnia 23 września 2016 r., II CZ 73/16, niepubl. i z dnia 24 stycznia 2017 r., V CZ 92/16, niepubl., z dnia 6 lutego 2018 r., IV CZ 109/17, niepubl.).

W niniejszej sprawie u podstaw wyroku kasatoryjnego legła ocena Sądu Okręgowego, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy. Ze stanowiskiem tym należy się zgodzić, ponieważ wyrok Sądu Rejonowego został wydany mimo niedokonania ustaleń faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sporu.

Oznacza to, że Sąd ten zaniechał zbadania podstawy materialnej żądania, w następstwie pominięcia zgłoszonych przez powódkę środków dowodowych. Niezasadnie pozwany zarzucił, że wskazane było kontynuowanie postępowania rozpoznawczego przez Sąd Okręgowy. Sprzeciwia się temu wzgląd na uprawnienia procesowe stron, jak też wydanie orzeczenia przez Sąd pierwszej instancji mimo nieustalenia i niewniknięcia w całokształt okoliczności sprawy. W tej sytuacji Sąd drugiej instancji dokonywałby oceny powództwa po raz pierwszy w postępowaniu apelacyjnym. Dążenie do zakończenia postępowania w rozsądnym terminie nie może być realizowane z uszczerbkiem dla właściwego określenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia i materialnej oceny zgłoszonego roszczenia.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie jako pozbawione uzasadnionych podstaw.